

**LIETUVOS RESPUBLIKOS MEDIACIJOS ĮSTATYMO NR. X-1702 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,
15, 17, 21, 22, 23, 26, 28, 29 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 3¹
STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, įgyvendindama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 (redakcija, galiojusi iki 2023 m. gruodžio 23 d.), 8.3.5 papunktyje numatytą priemonę „atlikti privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą“ ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. 1R-119 „Dėl Privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo atlikimo“ priimtu sprendimu atlikti Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymu ir Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo Nr. X-1702 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymu nustatyto privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą (toliau – *ex post* vertinimas) bei bendradarbiaudama su Vyriausybės strateginės analizės centru (STRATA), 2022 m. atliko *ex post* vertinimą. Teisingumo ministerijos interneto svetainėje ir Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje galima rasti galutinę *ex post* vertinimo ataskaitą¹. *Ex post* vertinimo ataskaitoje suformuluotos rekomendacijos dėl privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose teisinio reguliavimo, jo stebėsenos ir (ar) įgyvendinimo tobulinimo².

Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo Nr. X-1702 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 21, 22, 23, 26, 28, 29 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 3¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant tobulinti mediacijos paslaugų teikimo teisinį reguliavimą, įgyvendinant *ex post* vertinimo metu pateiktas rekomendacijas:

- siekiant efektyviau spręsti su mediatorių veikla susijusius klausimus, stiprinti visų mediatorių veiklos koordinavimą ir rūpintis kitais profesinei savivaldai svarbiais klausimais, siūloma nustatyti, kad mediatorių savivaldą įgyvendina Lietuvos mediatorių rūmai (toliau – LMR) ir perduoti savivaldai dalį funkcijų mediacijos srityje. LMR yra aktyviai ir efektyviai mediacijos srityje veikianti asociacija, kuri telkia ir vienija mediatorius bendrai praktikai. LMR aktyviai dalyvauja efektyvios mediacijos paslaugų teikimo sistemos kūrimo procese, teikia pasiūlymus dėl mediatorių veiklos, organizuoja mediatorių mokymus, kvalifikacijos kėlimą, leidžia ir platina informacinius bei kitus leidinius, susijusius su mediacija ir mediatorių veikla, šviečia ir informuoja visuomenę mediacijos klausimais. Taigi siūloma visus mediatorius vienyti į LMR, kaip jau yra ir su kitų atskirų profesijų atstovais (advokatais, antstoliais, notariais);
- siekiant daugiau lankstumo finansuojant mediacijos sritį, siūloma atsisakyti detalaus iš valstybės biudžeto lėšų finansuojamų mediacijos paslaugų apmokėjimo reguliavimo įstatymo lygiu;
- efektyvinti ginčo šalių įtraukimą į privalomąją mediaciją. Praktika rodo, kad ginčo šalys ne visada noriai įsitraukia į mediacijos procesą. Efektyvesnis ginčo šalies įtraukimas į mediaciją galėtų būti pasiektas tuo atveju, jeigu į mediacijos procesą ginčo šalį kvieštų pats mediatorius. Mediatorius, būdamas suinteresuotas socialinės taikos tarp ginčo šalių atkūrimu ir kokybiškų mediacijos paslaugų suteikimu, suteiktų aiškesnę informaciją apie mediaciją, geriau atskleistų mediacijos proceso naudą, šio proceso privalumus.

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/1719b0f1883411edbdcebd68a7a0df7e?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=033b11e0-893d-4fc5-bb16-0e4bee39f86e>.

² *Ex post* vertinimo ataskaitos 1 priedas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptariamai teisiniai santykiai.

Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo (toliau – MĮ) 3 straipsnyje yra nurodyti mediacijos valdymo subjektai ir jų funkcijos mediacijos srityje, tačiau į mediacijos valdymo subjektų sąrašą nėra įtraukti LMR, nėra reglamentuotos LMR funkcijos šioje srityje.

MĮ 4 straipsnyje yra nustatyti mediacijos paslaugų teikimo reikalavimai, tačiau nėra įtvirtinta pareiga mediatoriams teikti metinę mediatoriaus veiklos ataskaitą.

MĮ 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą (toliau – Mediatorių sąrašas) sudaro ir tvarko Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba (toliau – Tarnyba). MĮ 6 straipsnyje nustatyti reikalavimai asmenims, siekiantiems būti įrašytiems į Mediatorių sąrašą, taip pat įrašymo į šį sąrašą tvarka. MĮ 7 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Tarnyba, gavusi duomenų, keliančių pagrįstų abejonių dėl asmens atitikties nepriekaištingos reputacijos reikalavimams, ir siekdama išsiaiškinti, ar asmuo atitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, turi teisę motyvuotu rašytiniu prašymu kreiptis į atitinkamas institucijas, įstaigas ar įmones, kad šios pateiktų apie šį asmenį jų turimą informaciją.

Pagal MĮ 8 straipsnio 2 dalį, mediatoriai privalo kas penkeri metai pateikti Tarnybai kvalifikacijos tobulinimą įrodančius dokumentus. MĮ 9 straipsnyje yra nustatyti išbraukimo iš Mediatorių sąrašo atvejai ir tvarka. MĮ 10 straipsnyje nustatyti laikino mediatoriaus veiklos sustabdymo atvejai ir tvarka. MĮ 11 straipsnyje nustatyta mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo ir vykdymo tvarka. Organizacinius ir kitus sprendimus, susijusius su nurodytais klausimais, pavesta priimti Tarnybai.

MĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta mediatoriaus teisė mediacijos proceso metu surengti susitikimą su viena iš ginčo šalių nedalyvaujant kitai ginčo šaliai, o to paties straipsnio 4 dalyje nurodyti mediacijoje galintys dalyvauti subjektai. MĮ 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas mediacijos konfidencialumo principo turinys.

MĮ 21 straipsnio 4 dalyje nustatyta pranešimo apie privalomąją mediaciją išsiuntimo terminas ir tvarka, o šio straipsnio 5 dalyje nustatytas terminas per kurį negavus kitos ginčo šalies sutikimo dėl mediacijos vykdymo, laikoma, kad kita ginčo šalis nesutiko pasinaudoti privalomąja mediacija. MĮ 22 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad privalomosios mediacijos paslaugos, už kurias apmokama iš valstybės biudžeto lėšų, gali būti teikiamos iki keturių valandų. Jeigu pasibaigus šiam laikui galutinis susitarimas dėl takaus ginčo sprendimo dar nepasiektas, ginčo šalys gali toliau savanoriškai tęsti mediaciją ginčo šalių lėšomis. Iš valstybės biudžeto lėšų taip pat apmokama už mediatoriaus pasirengimą mediacijai, kuris gali trukti iki vienos valandos, ir mediacijos rezultatų įforminimą, kuris gali trukti iki vienos valandos. Analogiškos nuostatos dėl teisminės mediacijos ir neteisminės administracinių ginčų mediacijos apmokėjimo įtvirtintos MĮ 23 straipsnio 7 dalyje, 26 straipsnio 10 dalyje.

MĮ 28 ir 29 straipsniuose reglamentuotas skundų (pranešimų) dėl mediatorių veiklos teikimas ir mediatorių veiklos vertinimo komisijos galimi sprendimai, jei nustatoma, kad mediatorius pažeidė mediacijos paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Dėl mediatorių savivaldos įtvirtinimo ir LMR funkcijų

Įstatymo projektu siūloma MĮ 3 straipsnyje į mediacijos valdymo subjektų sąrašą įtraukti LMR ir nustatyti LMR funkcijas mediacijos srityje, perduodant LMR dalį šiuo metu Tarnybos vykdomų funkcijų. LMR iš Tarnybos būtų perduotos Mediatorių sąrašo sudarymo ir tvarkymo bei mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo funkcijos. LMR taip pat atliktų šias funkcijas: organizuotų ir įgyvendintų mediatorių kvalifikacijos tobulinimą ir priežiūrą, tvarkytų duomenis apie mediatorių kvalifikacijos tobulinimą bei mediatorių veiklos metines ataskaitas apie įvykdytų mediacijų rūšis ir skaičius, organizuotų ir įgyvendintų mediatorių veiklos vertinimą, imtųsi priemonių vienodinti

mediatorių veiklos praktiką, atstovautų mediatorių, kurie yra LMR nariai, interesus ir juos gintų valstybinės valdžios ir valdymo, užsienio valstybių institucijose, tarptautinėse ir kitose organizacijose, šviestų visuomenę mediacijos klausimais ir atliktų kitas MĮ ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas mediacijos srityje.

Įstatymo projekto 1 straipsniu taip pat siūloma patikslinti mediacijos koordinavimo tarybos institucinę sudėtį konkrečiai nurodant, kad šios tarybos veikloje dalyvauja LMR atstovas (keičiamo MĮ 3 straipsnio 8 dalis).

Įstatymo projektu siekiama nustatyti, jog mediatorių savivaldą įgyvendintų LMR, ir perduoti savivaldai dalį jau minėtų funkcijų mediacijos srityje. Vienoje iš *ex post* vertinimo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų (Nr. 1) – *dėl duomenų apie mediatorių privačiai administruojamus privalomosios mediacijos procesus rinkimo* – rekomenduojama, be kita ko, apsvarstyti galimybę LMR įstatymu suteikti funkcijas mediacijos valdymo srityje. Taigi įgyvendinant šią rekomendaciją buvo nuspręsta išspręsti ne tik funkcijų mediacijos valdymo srityje suteikimo LMR klausimą, bet ir mediatorių savivaldos įgyvendinimo klausimą. Nors visuomenėje vis dar akcentuojama privalomoji mediacija, tačiau svarbu pažymėti, kad mediacija, kaip alternatyvus ginčų sprendimo būdas, yra naudojama kur kas plačiau nei privalomoji mediacija ir juo labiau tai ne vien tik šeimos ginčų sprendimo būdas. Mediacija yra ir privačiai teikiama paslauga kitokio pobūdžio ginčams spręsti ir šią paslaugą vis dažniau renkasi įvairių ginčų šalys. Pažymėtina, kad 2017 m., kai buvo priimta nauja MĮ redakcija, dar nebuvo taip aktyviai ir stipriai veikiančios mediatorius vienijančios organizacijos, todėl didžiąją dalį funkcijų mediacijos srityje buvo nuspręsta perduoti Tarnybai. Tačiau tiek tai, kad mediatoriaus profesija ir mediacija, kaip ginčų sprendimo būdas, tampa vis labiau žinoma, populiarnesnė, tiek atliktas *ex post* vertinimas parodė, jog yra tikslinga imtis esminių pokyčių, susijusių su mediatorių savivaldos įgyvendinimu mediacijos srityje. Kaip jau minėta, LMR yra aktyviai mediacijos srityje veikianti asociacija, kuri telkia ir vienija mediatorius bendrai praktikai, vykdo veiklą mediacijos srityje (pvz., teikia pasiūlymus dėl mediatorių veiklos, organizuoja mediatorių mokymus, kt.), todėl neabejotina, kad LMR galės vykdyti ir kitas jiems įstatymu suteikiamas funkcijas, o įgyvendindami mediatorių savivaldą – prisidės prie dar kokybiškesnio mediacijos paslaugų teikimo proceso.

LMR indėlis ir pasiekimai mediacijos srityje rodo, kad tikslinga perduoti šiai organizacijai kai kurias Tarnybos vykdomas funkcijas ir atlaisvinti Tarnybos žmogiškuosius išteklius, taip sutelkiant juos pagrindinei Tarnybos vykdomai veiklai – valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimui ir koordinavimui. Pažymėtina, kad pagrindinė Tarnybos paskirtis – būtent užtikrinti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir koordinavimą, tai įtvirtinta ir Tarnybos nuostatuose³. Akcentuotina, kad nors mediacijos paslaugų teikimo administravimas ir nėra pagrindinė Tarnybos veikla, tačiau privalomosios mediacijos administravimas lieka Tarnybai, jog būtų tinkamai užtikrintas valstybės finansinių išteklių, skiriamų privalomajai mediacijai, valdymas.

Priėmus Įstatymo projektą, viešojo administravimo sistemoje LMR būtų naujas viešojo administravimo subjektas, kuriam MĮ būtų suteikiamos tam tikros viešojo administravimo funkcijos, tačiau siūlomais MĮ pakeitimais nebus paveiktas egzistuojančios viešojo administravimo įgaliojimų suteikimo sistemos nuoseklumas, nes šiuo atveju laikomasi bendros ir labai svarbios taisyklės – viešojo administravimo įgaliojimus suteikti įstatymu, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme. Kartu bus išlaikytas viešojo administravimo sistemos nuoseklumas, aiškus ir optimalus funkcijų tarp Tarnybos ir LMR paskirstymas, kadangi ir kitų profesijų (advokatų, antstolių, notarų ir kt.) atveju profesinės savivaldos organizacijoms įstatymais yra suteikti įgaliojimai organizuoti, spręsti, koordinuoti svarbiausius su konkrečios profesijos plėtra ir puoselėjimu susijusius klausimus. Kaip minėta, Tarnybai būtų paliktos tik tos funkcijos mediacijos srityje, kurios susijusios su valstybės finansinių išteklių panaudojimu. Be to, ir šiuo metu Tarnyba ir LMR glaudžiai bendradarbiauja, sprendamos organizacinius mediacijos srities klausimus. Jau šiuo metu LMR sėkmingai vykdoma veikla ir indėlis mediacijos srityje užtikrins perduodamų viešojo administravimo

³ Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. birželio 12 d. įsakymu Nr. 1R-148, 2 punktas, 9.1, 9.2 papunkčiai ir kt.

funkcijų šioje srityje kokybę, o įstatymo lygiu reglamentuoti pagrindiniai aptartų funkcijų vykdymo reikalavimai užtikrins vykdomų funkcijų bendrą standartą, joje dalyvaujančių asmenų teises ir kartu – funkcijų skaidrumą. Funkcijų mediacijos srityje perdavimas LMR tiesiogiai koreliuoja su mediatorių savivaldos stiprinimu, mediatoriaus veiklos profesinių standartų vienodinimu, mediacijos sistemos plėtra. Be to, mediacijos reguliavimo funkcijos ir toliau lieka teisingumo ministrai, kadangi, kaip nurodoma toliau, daugelį tvarkų tvirtins teisingumo ministras, suderinęs su LMR.

Įstatymo projektu MĮ 3¹ straipsnyje, be kita ko, siūloma nustatyti, kad visi mediatoriai, įrašyti į Mediatorių sąrašą, išskyrus mediatorius, kurie yra teisėjai, vienijasi į LMR (keičiamo MĮ 3¹ straipsnio 4 dalis). MĮ įtvirtinus nuostatą dėl mediatorių visuotinės narystės LMR, bus galima efektyviau spręsti su mediatorių veikla susijusius klausimus (pvz., mediatorių kvalifikacijos kėlimo organizavimas ir priežiūra, kt.). Pažymėtina, kad įrašymo į Mediatorių sąrašą tvarka nustatyta šiuo metu galiojančio MĮ 6 straipsnyje, kuri, priėmus Įstatymo projektą, nesikeis, o išbraukimo iš Mediatorių sąrašo pagrindai nustatyti galiojančio MĮ 9 straipsnyje, taigi kai asmuo būtų įrašomas į Mediatorių sąrašą, jis iš karto (be atskiro prašymo) taptų ir LMR nariu – pagal įstatymą bus užtikrintas aiškus mediatoriaus tapimo LMR nariu momentas. Svarbu pažymėti ir tai, kad laikinai sustabdžius mediatoriaus veiklą, jo narystė LMR nebūtų stabdoma ar panaikinama, kadangi net ir sustabdžius veiklą, mediatoriui išlieka pareiga tobulinti kvalifikaciją ir teikti tai įrodančius dokumentus. Tačiau mediatorius, išbrauktas iš Mediatorių sąrašo, nebūtų ir LMR nariu. Atsižvelgiant į tai, pagal MĮ nuostatas būtų aiški įtraukimo į Mediatorių sąrašą ir išbraukimo iš Mediatorių sąrašo bei buvimo LMR nariu koreliacija. Pažymėtina, kad nors Įstatymo projektu ir siūloma nustatyti, jog mediatoriaus narystė LMR gali būti sustabdyta LMR įstatų nustatyta tvarka, tačiau tokios galimybės įtvirtinimas LMR įstatuose negalėtų prieštarauti MĮ nuostatomis ir net ir laikinas mediatoriaus narystės LMR sustabdymas jokių būdu nesąlygotų mediatoriaus išbraukimo iš Mediatorių sąrašo ar laikino mediatoriaus veiklos sustabdymo, kadangi tai būtų galima tik MĮ nustatytais pagrindais. Akcentuotina, kad išskirti mediatorius, kurie yra teisėjai, tikslinga todėl, kad pastarieji mediatoriai gali vykdyti tik teisminę mediaciją, be to, teisėjų statusas yra išskirtinis ir tai jau įtvirtinta galiojančiame MĮ. Teisėjų taryba, kaip teismų savivaldos institucija, vysto teisminę mediaciją, o teismo mediatorių – teisėjų sąrašą Teisėjų tarybos nustatyta tvarka administruoja Nacionalinė teismų administracija.

Dėl duomenų apie privačiai organizuojamas ir teikiamas mediacijos paslaugas rinkimo

Kaip jau buvo nurodyta, viena iš *ex post* vertinimo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų (Nr. 1) – *dėl duomenų apie mediatorių privačiai administruojamus privalomosios mediacijos procesus rinkimo*, kurios įgyvendinimui taip pat siūloma apsvarstyti galimybę Tarnybą įpareigoti rinkti metines mediatorių, įrašytų į Mediatorių sąrašą, veiklos ataskaitas. Atkreiptinas dėmesys, kad ginčo šalys dėl mediacijos paslaugų gavimo gali kreiptis į privačiai paslaugas teikiančius mediatorius, kurių mediacijų skaičius nėra niekur objektyviai apskaitomas, taigi ir atliktas *ex post* vertinimas parodė, kad tyrėjams nepavyko rasti šaltinio, iš kurio būtų galima gauti tikslių duomenų apie privačios privalomosios mediacijos taikymo mastą. Įvertinus tai, Įstatymo projektu siūloma MĮ 4 straipsnį papildyti 9 dalimi, kurioje būtų įtvirtinta mediatoriaus pareiga kasmet iki kovo 1 dienos pateikti metinę mediatoriaus veiklos ataskaitą apie praėjusiais kalendoriniais metais įvykdytų mediacijų rūšis ir skaičių. Tokios ataskaitos teikimas padėtų efektyviau stebėti teisinio reguliavimo taikymą praktikoje ir kaupti objektyvius statistinius duomenis apie mediacijos paslaugas, padėtų matyti realų mediatorių aktyvumą, jų darbo krūvio pasiskirstymą ir pan. Metinė mediatoriaus veiklos ataskaita būtų teikiama kartą per metus Teisinės pagalbos paslaugų informacinėje sistemoje (toliau – TEISIS) automatizuotu būdu, o ataskaitoje nurodomos informacijos apimtis ganėtinai siaura – per metus įvykdytų mediacijų rūšys ir skaičius, todėl tokių ataskaitų teikimo nustatymas MĮ nesukeltų paslaugų teikėjams ženklios naštos, be to, ataskaitų teikimas prisidėtų ir skatinant mediatorius praktikuoti, taip gerinant mediacijos paslaugų teikimo įgūdžius ir kokybę. Kadangi LMR tvarkytų duomenis apie mediatorių veiklos metines ataskaitas TEISIS, siūloma nustatyti, kad pranešimus apie mediatorius, kurie nustatyta tvarka nepateikė metinės mediatoriaus veiklos ataskaitos, LMR perduotų mediatorių veiklos vertinimo komisijai, o komisija spręstų, ar tikslinga konkrečiu atveju MĮ nustatyta tvarka taikyti mediatoriui drausminę atsakomybę. MĮ įgyvendinamuosiuose teisės aktuose numatoma nustatyti, kad ataskaitų nepateikusiems mediatoriams visų pirma būtų siunčiami priminimai pateikti ataskaitas ir tik po

priminimo nepateikus ataskaitos atitinkama informacija būtų perduota mediatorių veiklos vertinimo komisijai. Apibendrinta ataskaita apie praėjusiais kalendoriniais metais mediatorių įvykdytas mediacijas visuomenės informavimo tikslais būtų skelbiama LMR interneto svetainėje. Taip pat siūloma, kad metinės mediatoriaus veiklos ataskaitos teikimo tvarką nustatytų teisingumo ministras, suderinęs su LMR. Siekiant sudaryti prielaidas užtikrinti mediatorių pateikiamų duomenų teisingumą, tvirtinamoje tvarkoje bus tikslinga nustatyti, kad LMR, kilus akivaizdžių abejonių dėl mediatoriaus veiklos ataskaitoje pateiktų duomenų, turėtų teisę prašyti paaiškinti, pagrįsti ataskaitoje nurodytus duomenis, tačiau kartu užtikrinant konfidencialumo principo išlaikymą. Pažymėtina, kad reikalavimas pateikti metinę mediatoriaus veiklos ataskaitą apie praėjusiais kalendoriniais metais įvykdytų mediacijų rūšis ir skaičių, nebūtų taikomas mediatoriams, kurie yra teisėjai. Pastarieji vykdo tik teismines mediacijas, kurios jau dabar yra apskaitomos (atitinkamus duomenis renka Teisminės mediacijos komisija, Nacionalinė teismų administracija), todėl šią pareigą nustatyti mediatoriams, kurie yra teisėjai, netikslinga, tai būtų perteklinis teisinis reguliavimas.

Dėl Mediatorių sąrašo sudarymo ir tvarkymo

Atsižvelgiant į tai, kad siūloma LMR perduoti Mediatorių sąrašo sudarymo ir tvarkymo funkciją, atitinkami pakeitimai dėl subjekto pasikeitimo įtvirtinami MĮ 5-7, 9 ir 10 straipsniuose, išlaikant šiuo metu nustatytus Mediatorių sąrašo sudarymo ir tvarkymo principus (Mediatorių sąrašo tvarkymą TEISIS, tuos pačius įrašymo į Mediatorių sąrašą reikalavimus ir kt.). Įstatymo projektu tikslinama MĮ 5 straipsnio 4 dalis, atsisakant mediatoriaus pareigos pateikti ir Mediatorių sąraše nurodyti gyvenimo aprašymą ir nustatant, kad pastarajame sąraše turi būti nurodyta mediatoriaus darbo kalba (kalbos). Šiuo metu mediatoriaus darbo kalbos yra nurodomos gyvenimo aprašyme ir jau yra skelbiamos Mediatorių sąraše. Gyvenimo aprašymas būtų neprivalomas Mediatorių sąrašo duomuo, pats mediatorius galės nuspręsti, ar savo mediatoriaus profilyje TEISIS paskelbti gyvenimo aprašymą. Įstatymo projektu tikslinama MĮ 7 straipsnio 2 dalis, nustatant LMR teisę (kuri šiuo metu numatyta Tarnybai) gauti informaciją iš Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Viešojo valdymo agentūros, teisėsaugos, kontrolės ir kitų institucijų, įstaigų ar įmonių tuo atveju, kai yra pagrįstų abejonių dėl asmens, siekiančio būti įrašytu į Mediatorių sąrašą, atitikties nepriekaištingos reputacijos reikalavimams. Atsižvelgiant į LMR siūlymą, keičiamo MĮ 9 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti trisdešimties dienų terminą (šiuo metu nustatytas dešimties darbo dienų terminas) mediatoriaus veiklos trūkumams pašalinti, siekiant sudaryti geresnes galimybes mediatoriams patikslinti atitinkamus duomenis ir likti įtrauktiems į Mediatorių sąrašą.

Dėl mediatorių kvalifikacijos tobulinimo

Kadangi siūloma nustatyti, jog LMR organizuotų ir įgyvendintų mediatorių kvalifikacijos tobulinimą, atliktų mediatorių kvalifikacijos tobulinimo priežiūrą ir tvarkytų duomenis apie mediatorių kvalifikacijos tobulinimą, Įstatymo projektu keičiama MĮ 8 straipsnio 2 dalis nustatant, kad mediatoriai privalo kas trejus metus pateikti LMR kvalifikacijos tobulinimą įrodančius dokumentus. Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą, mediatorius privalo kas penkerius metus pateikti pastaruosius dokumentus, tačiau siekiant užtikrinti dar geresnę mediacijos paslaugų kokybę, palaikyti ir tobulinti mediatorių įgūdžius bei stiprinti mediatorių kompetenciją, šį terminą siūloma trumpinti iki trejų metų. Be to, šiuo siūlomu MĮ 8 straipsnio 2 dalies pakeitimu prisidedama prie vienos iš *ex post* vertinimo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų (Nr. 5) – *dėl mediatorių mokymo* – įgyvendinimo. Šioje rekomendacijoje siūloma tobulinti mediatorių mokymo sistemą, stiprinti mediatorių kompetencijas. Taigi dažnesnis mediatoriaus kvalifikacijos tobulinimą įrodančių dokumentų teikimas padės labiau užtikrinti mediatorių profesinės kompetencijos tobulinimą. Šiuo metu galiojančio Mediatorių kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašo⁴ 2 punkte nurodyta, kad mediatorius per penkerius metus turi išklaudyti ne trumpesnius kaip 20 akademinių valandų mokymus mediacijos tema, atsižvelgdamas į mediatorių kvalifikacinio egzamino programoje, tvirtinamoje Lietuvos Respublikos teisingumo ministro, nurodytas temas. Įgyvendinat MĮ 8 straipsnio 2 dalies pakeitimą ir siekiant įgyvendinti

⁴ Patvirtintas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 1R-289 „Dėl Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo įgyvendinimo“.

minėtą *ex post* vertinimo rekomendaciją, Mediatorių kvalifikacijos tobulinimo tvarkos apraše numatoma nustatyti, kad mediatorius per trejus metus turi išklaustyti ne trumpesnius kaip 24 akademinių valandų mokymus mediacijos tema, t. y. per vienerius metus mediatorius turėtų kelti savo kvalifikaciją ne mažiau kaip 8 akademines valandas. Pažymėtina, kad kvalifikacijos tobulinimo valandų skaičiaus padidinimas dar labiau skatins mediatorius tobulėti, atnaujinti turimas žinias bei įgyti naujų ir (ar) specifinių žinių, būtinų skirtingoms ginčų kategorijoms medijuoti, kurios padėtų kuo kokybiškiau ir profesionaliau suteikti mediacijos paslaugą. Keičiamo MĮ 8 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad šiuo metu teisingumo ministro tvirtinama mediatorių kvalifikacijos tobulinimo tvarka būtų nustatoma ją suderinus su LMR.

Dėl mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo

MĮ 11 straipsnio pakeitimais siūloma iš Tarnybos LMR perduoti mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo funkciją, kadangi LMR taptų vienu iš mediacijos valdymo subjektų, taip pat mediatorių savivaldą įgyvendinančia organizacija. Šiuo metu tiek už asmenų, išskyrus teisėjus, įrašymą į Mediatorių sąrašą, tiek už mediatorių kvalifikacinio egzamino laikymą Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašė⁵ numatyta valstybės rinkliava⁶. Kadangi siūloma šias funkcijas perduoti LMR, turėtų būti panaikintos nurodytos valstybės rinkliavos ir už pastaruosius veiksmus mokama LMR. Įstatymo projektu siūloma, kad apmokėjimo už mediatorių kvalifikacinį egzaminą, apmokėjimo už įrašymą į Mediatorių sąrašą tvarką nustatytų teisingumo ministras, suderinęs su LMR (keičiamo MĮ 6 straipsnio 4 dalis, 11 straipsnio 5 dalis)⁷.

Dėl ginčo šalių įtraukimo į privalomąją mediaciją

Įstatymo projekto 14 straipsniu siūloma efektyvinti ginčo šalies informavimo apie privalomąją mediaciją tvarką, t. y. Tarnyba, gavusi ginčo šalies prašymą dėl mediatoriaus skyrimo, ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo jo gavimo dienos MĮ 14 straipsnyje nustatyta tvarka skirtų mediatorių iš Mediatorių sąrašo, o paskirtas mediatorius ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo paskyrimo dienos arba mediatorius, į kurį ginčo šalis kreipiasi tiesiogiai, gavęs MĮ 21 straipsnio 3 dalyje nurodytą ginčo šalies prašymą, ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo jo gavimo dienos išsiųstų kitai ginčo šaliai pranešimą apie gautą prašymą. Dar viena iš *ex post* vertinimo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų (Nr. 9) – *dėl antrosios ginčo šalies informavimo apie mediaciją tvarkos*, kurioje rekomenduojama apsvaistyti, kaip galima būtų tobulinti esamą teisinį reguliavimą ir užtikrinti, kad pranešimai dėl privalomosios mediacijos inicijavimo tikrai pasiektų adresatus, būtų mažiau formalūs ir suteikiantys daugiau informacijos apie galimą proceso naudą. Įgyvendinant šią rekomendaciją siūloma tikslinti MĮ 21 straipsnio 4 dalį, įtvirtinant efektyvesnį ginčo šalių įtraukimą į privalomąją mediaciją. Atliktas *ex post* vertinimas parodė, kad ginčo šalys ne visada noriai įsitraukia į privalomosios mediacijos procesą. Taigi manytina, jog efektyvesnis ginčo šalies įtraukimas į mediaciją galėtų būti pasiektas tuo atveju, jeigu į mediacijos procesą ginčo šalį kvieštų pats mediatorius. Mediatorius, norėdamas atkurti tarp ginčo šalių socialinę taiką ir suteikti kokybiškas mediacijos paslaugas, suteiktų aiškesnę informaciją apie mediaciją, geriau atskleistų mediacijos proceso naudą, šio proceso privalumus.

Keičiamo MĮ 21 straipsnio 4 dalyje taip pat siūloma nustatyti 30 dienų terminą ginčo šalies sutikimui arba nesutikimui dėl mediacijos vykdymo pateikti tuo atveju, kai pranešimas apie mediaciją siunčiamas kitai ginčo šaliai, gyvenančiai kitoje valstybėje. Šis pakeitimas siūlomas atsižvelgiant į tai, kad Tarnyba informavo, jog praktikoje taikant šiuo metu galiojančią MĮ 21 straipsnio 4 dalies nuostatą kyla neaiškumų tuomet, kai kita ginčo šalis gyvena užsienio valstybėje ir siūlymas dalyvauti mediacijos procese siunčiamas paštu (nesant kitų galimų kontaktinių duomenų). Tokiais atvejais

⁵ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“.

⁶ Už asmenų, išskyrus teisėjus, įrašymą į Mediatorių sąrašą imama 19 Eur valstybės rinkliava (Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo (toliau – Sąrašas) 4.624 p.); už mediatorių kvalifikacinio egzamino laikymą imama 16 Eur valstybės rinkliava (Sąrašo 4.625 p.).

⁷ Pvz., Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad apmokėjimo už advokatų kvalifikacinį egzaminą ir advokatų veiklos organizavimo egzaminą tvarką nustato teisingumo ministras, suderinęs su Lietuvos advokatūra.

siūlymas neretais atvejais adresatą pasiekia praėjus 14 dienų terminui ir sutikimas dalyvauti mediacijoje gaunamas praėjus terminui bei Tarnybai išdavus pažymą dėl privalomosios medicacijos pabaigos. Dėl nurodytų priežasčių tikslinga papildyti ir MĮ 21 straipsnio 5 dalį.

Dėl medicacijos vykdymo

Atsižvelgiant į nusistovėjusią medicacijos praktiką ir LMR siūlymus, Įstatymo projektu siūloma MĮ 15 straipsnio 2 dalyje vartojamą sąvoką „pasitarimas“ keisti į tikslesnę sąvoką „individualus susitikimas“ ir nustatyti, kad mediatoriui nusprendus vykdyti individualius susitikimus, jie turi būti inicijuoti su abiem ginčo šalimis. Taip pat siūloma tikslinti to paties straipsnio 4 dalį, nustatant, kad civilinio ginčo medicacijos metu dalyvauja ginčo šalys ir mediatorius, o kartu su ginčo šalimis gali dalyvauti ir jų atstovai. Taip būtų aiškiau užtikrinamas asmeninis (o ne tik per atstovą) ginčo šalių dalyvavimas medicacijos procese, atsižvelgiant į medicacijos principus ir esmę, paskirtį. Taip pat, įvertinus galiojančius įstatymus, pagal kuriuos su vaikais susijusius sprendimus priima jų atstovai pagal įstatymą, ir siekiant teisinio aiškumo, siūloma nustatyti, jog vaikai į medicaciją įtraukiami jų tėvų ar kitų atstovų pagal įstatymą bendru sutikimu. Šiuo metu galiojančio MĮ 15 straipsnio 4 dalyje yra įtvirtinta mediatoriaus teisė įtraukti vaikus į civilinio ginčo sprendimą medicacijos būdu, tačiau nėra nustatyta, kad tai turėtų būti daroma bendru vaiko tėvų ar kitų atstovų pagal įstatymą sutikimu, tokia išvada darytina tik sistemiškai taikant kitus galiojančius teisės aktus, kurie reglamentuoja atstovų pagal įstatymą teisių įgyvendinimą.

Įstatymo projektu taip pat siūloma patikslinti MĮ 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą medicacijos konfidencialumo principo turinį, be kita ko, atsižvelgiant ir į tarptautines rekomendacijas medicacijos srityje⁸. Pakeitimai, susiję su medicacijos vykdymo procesu, siūlomi atsižvelgiant į Įstatymo projekto derinimo su LMR metu indikuotas praktines šių nuostatų taikymo problemas.

Dėl medicacijos paslaugų apmokėjimo iš valstybės biudžeto lėšų

Įstatymo projektu siūloma atsisakyti detalaus medicacijos paslaugų, apmokamų iš valstybės biudžeto lėšų, apmokėjimo detalaus reguliavimo įstatymo lygiu. Teisinio reguliavimo pavyzdžiai rodo, kad nėra būtinybės įstatymo lygiu reglamentuoti medicacijai skiriamą valandų skaičių⁹. Medicacijai skiriamų valandų skaičius būtų reglamentuojamas Vyriausybės tvirtinamose Už antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir medicaciją mokamo užmokesčio dydžių nustatymo ir mokėjimo taisyklėse (toliau – Taisyklės). Atsižvelgiant į šį siūlymą tikslinami: MĮ 22 straipsnis, pripažįstant netekusia galios šio straipsnio 3 dalį, MĮ 23 straipsnio 7 dalis ir MĮ 26 straipsnio 10 dalis. Akcentuotina, kad dar viena iš *ex post* vertinimo ataskaitoje pateiktų rekomendacijų (Nr. 7) – *dėl valstybės finansuojamos privalomosios medicacijos valandų skaičiaus*, kurioje siūloma įvertinti valstybės finansuojamų privalomosios medicacijos valandų skaičiaus didinimo galimybes. Pagal galiojančią teisinę reguliavimą, valstybės finansuojamos 6 valandos, skirtos privalomajai medicacijai, t. y. 1 valanda skirta medicacijai pasirengti (susipažinti su ginčo medžiaga, parengti pranešimus ginčo šalims), 4 valandos medicacijai vykdyti (dalyvauti medicacijos susitikimuose tiesiogiai ar naudojantis elektroninių ryšių priemonėmis) ir 1 valanda medicacijos rezultatams įforminti (taikos sutarties projektui rengti, pranešimams Tarnybai ar teismui rengti). Įvertinus tai, kad *ex post* vertinimo metu buvo nustatytas valstybės finansuojamų privalomosios medicacijos valandų skaičiaus nepakankamumas medicacijai atlikti ir atsižvelgiant į pastarojoje rekomendacijoje pateiktą siūlymą, Taisyklėse planuojama iš viso nustatyti 8 iš valstybės biudžeto lėšų apmokamas valandas, skirtas privalomajai medicacijai vykdyti, jų nedetalizuojant ir valandų paskirstymą paliekant mediatoriaus diskrecijai. Taip pat *ex post* vertinimo ataskaitoje pateikta rekomendacija (Nr. 6) – *dėl atlygio mediatoriams dydžio*, kurioje siūloma įvertinti atlygio mediatoriams didinimo galimybes. Lietuvos Respublikos Vyriausybės

⁸ Pvz., 2007 m. gruodžio 7 d. Europos Tarybos Europos veiksmingo teisingumo komisijos (CEPEJ) Gairės dėl geresnio rekomendacijų „Dėl šeimos medicacijos“ ir „Dėl medicacijos civilinėse bylose“ įgyvendinimo.

⁹ Pvz., Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme nėra įtvirtintas valstybės užtikrinamos neteisminės medicacijos valandų skaičius, tai nustatyta Už antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir medicaciją mokamo užmokesčio dydžių nustatymo ir mokėjimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimu Nr. 364 „Dėl Už antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir medicaciją mokamo užmokesčio dydžių nustatymo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“.

2016 m. balandžio 13 d. nutarimo Nr. 364 „Dėl Už antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir mediaciją mokamo užmokesčio dydžių nustatymo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ 2.1 papunktyje jau yra numatyta, kad užmokesčio bazinis dydis, kuris taikomas apskaičiuojant užmokestį už suteiktą antrinę valstybės garantuojamos teisinę pagalbą ar mediaciją, yra 25 Eur ir galioja nuo 2024 m. sausio 1 d.¹⁰.

Dėl mediatorių veiklos vertinimo

Atsižvelgiant į tai, kad siekiama nustatyti, jog mediatorių savivaldą įgyvendintų LMR ir jiems siūloma suteikti mediatorių veiklos vertinimo organizavimo ir įgyvendinimo funkciją (naujas MĮ 3 straipsnio 6 dalies 6 punktas), MĮ 28 straipsnyje siūloma įtvirtinti institucinę mediatorių veiklos vertinimo komisijos (toliau – komisija) sudėtį, didinant mediatorių atstovų skaičių komisijoje, ir nustatyti, kad tiek komisijos personalinę sudėtį, tiek komisijos nuostatus tvirtintų teisingumo ministras, suderinęs su LMR (keičiamo MĮ 28 straipsnio 2 dalis). Taip pat šiame straipsnyje siūloma įtvirtinti esminius komisijos veiklos ir sprendimų priėmimo aspektus: skundo (pranešimo) komisijai padavimo ir išnagrinėjimo terminus (keičiamo MĮ 28 straipsnio 3, 4 dalys). LMR priskiriama mediatorių veiklos vertinimo organizavimo ir įgyvendinimo funkcija apimtų komisijos posėdžių organizavimą ir kitoki komisijos veiklos aptarnavimą. Pažymėtina, kad skundai (pranešimai), pateikti komisijai iki Įstatymo projekto įsigaliojimo dienos (2025 m. sausio 1 d.), būtų baigiami nagrinėti iki Įstatymo projekto įsigaliojimo dienos galiojusia MĮ nustatyta tvarka.

Įstatymo projekto 19 straipsnyje siūloma nustatyti, kad Įstatymo projektu siūlomi MĮ pakeitimai, išskyrus Įstatymo projekto 13, 14, 15 ir 16 straipsniuose siūlomus MĮ pakeitimus, įsigaliotų 2025 m. sausio 1 d. (Įstatymo projekto 19 straipsnio 1 dalis). Toks pakeitimų įsigaliojimo terminas siūlomas, siekiant sudaryti reikiamas sąlygas LMR pasirengti suteikiamų funkcijų atlikimui ir įvertinus tai, jog bus reikalingi TEISIS funkcionalumų vystymo darbai, siekiant sudaryti galimybę LMR vykdyti konkrečias organizacines funkcijas, kurias šiuo metu vykdo Tarnyba, TEISIS, t. y. šiuo metu veikiančioje informacinėje sistemoje. Įstatymo projekto 19 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad Įstatymo projekto 13, 14, 15 ir 16 straipsniuose siūlomi MĮ pakeitimai, susiję su mediatoriaus pareiga susisiekti su kita ginčo šalimi ir detalaus mediacijos paslaugų apmokėjimo reguliavimo įstatymo lygiu atsakymu, įsigaliotų anksčiau – 2024 m. rugsėjo 1 d.

Įstatymo projekto 19 straipsnyje taip pat siūloma nustatyti pereinamąsias nuostatas, t. y. šio straipsnio 5 dalyje nustatyti, kad visi iki Įstatymo projekto įsigaliojimo dienos Mediatorių sąraše įrašyti mediatoriai LMR nariais tampa nuo Įstatymo įsigaliojimo dienos; šio straipsnio 6 dalyje nustatyti, jog ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo Įstatymo įsigaliojimo dienos LMR pirmininkas sušaukia visuotinį LMR narių susirinkimą, kuriame nustatyta tvarka išrenkami nauji LMR valdymo organai, patvirtinamas nario mokesčio dydis, o nario mokesčių Įstatymo pagrindu LMR nariais tapę asmenys moka nuo visuotinio LMR narių susirinkimo sušaukimo dienos LMR įstatų nustatyta tvarka. Šios pereinamojo laikotarpio nuostatos tikslingos atsižvelgiant į tai, kad po Įstatymo įsigaliojimo LMR vienyty ženkiai didesnį mediatorių skaičių ir būtų įtraukta daug naujų LMR narių, todėl tikslingas ir šių naujų narių dalyvavimas priimant esminius su LMR veikla ir organų formavimu susijusius sprendimus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Įstatymo projekte siūlomo teisinio reguliavimo teigiamos pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 dalyje. Pažymėtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4¹ straipsniu, buvo įvertinta, ar Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai galėtų daryti poveikį konkurencijai – siūlomi pakeitimai neturės poveikio laisvai ir sąžiningai konkurencijai mediacijos srityje. Nors LMR

¹⁰ Šis didesnis užmokesčio bazinis dydis nustatytas priėmus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. spalio 25 d. nutarimą Nr. 811 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimo Nr. 364 „Dėl už antrinės teisinės pagalbos teikimą, koordinavimą ir mediaciją mokamo užmokesčio dydžių ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

pavedamos tam tikros viešojo administravimo funkcijos, pvz., priimti sprendimą dėl asmens įrašymo į Mediatorių sąrašą; dėl asmens išbraukimo iš šio sąrašo, tačiau, kaip minėta, visos mediacijos reguliavimo funkcijos (įgaliojimai rengti ar priimti MĮ įgyvendinamuosius teisės aktus) lieka teisingumo ministrai. Akcentuotina, kad tiek įrašymo į Mediatorių sąrašą, tiek išbraukimo iš jo pagrindai yra griežtai reglamentuoti MĮ (galiojančio MĮ 6 straipsnio 1, 2 dalys; 9 straipsnio 1, 2 dalys), Įstatymo projektu tai nekeičiama, todėl LMR tiek priimdami sprendimą dėl asmens, siekiančio teikti mediacijos paslaugas, įrašymo į Mediatorių sąrašą, tiek dėl jau Mediatorių sąrašė esančio mediatoriaus išbraukimo iš pastarojo sąrašo, turės vadovautis objektyviais, aiškiai reglamentuotais reikalavimais ir taisyklėmis, o ne subjektyvia LMR atstovų nuomone. Be to, LMR priimti sprendimai galės būti apskundžiami teismui. LMR, kaip profesinės savivaldos organizacija, viešojo administravimo funkcijas vykdys vadovaudamasi teisės aktų nuostatomis, taigi būsiami LMR sprendimai nesudarys galimybių užkirsti kelio naujų mediatorių patekimui į mediacijos paslaugų teikimo rinką ar jau šiuo metu esančių mediatorių buvimui šioje rinkoje. Svarbu pažymėti ir tai, kad mediatorių veiklos vertinimo komisija būtų sudaroma ne vien iš LMR atstovų, bet ir iš teisingumo ministro deleguotų visuomenės atstovų, taip užtikrinant dar didesnę pastarosios komisijos veiklos skaidrumą ir nešališkumą, o šios komisijos priimti sprendimai taip pat gali būti apskundžiami teismui. Be kita ko, atkreiptinas dėmesys į tai, jog Įstatymo projektu siūlomas įtvirtinti teisinis reguliavimas, profesinės savivaldos organizacijai suteikiantis tam tikrų administracinių funkcijų atlikimą, nėra išskirtinis, kadangi galiojančiuose įstatymuose įtvirtintos ir kitos profesinės savivaldos organizacijos (pvz., Lietuvos advokatūra, Lietuvos notarų rūmai ir kt.). Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, darytina išvada, kad numatyta pakankamai priemonių, kurios užtikrins, kad nekiltų rizika dėl galimo poveikio konkurencijai. Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai leis užtikrinti efektyvesnę mediacijos procesą, kokybiškesnes mediacijos paslaugas. Taigi neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai bei korupcijai neturės. Atliktas Įstatymo projekto antikorporcinis vertinimas. Atlikus antikorporcinį vertinimą darytina išvada, kad Įstatymo projekto nuostatos nesudaro prielaidų korupcijos pasireiškimui. Antikorporcinio vertinimo pažymoje neidentifikuota antikorporciniu požiūriu rizikingų Įstatymo projekto nuostatų.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo projektas turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms ir jo plėtrai, kadangi bus sudarytos dar geresnės sąlygos taikiam ginčų sprendimui mediacijos būdu.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams. Įstatymo projektu prisidedama prie Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 (redakcija, galiojusi iki 2023 m. gruodžio 23 d.), 8.3.5 papunktyje numatytos priemonės „atlikti privalomosios mediacijos šeimos ginčiuose teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą“ tęstinumo, kadangi Įstatymo projektu yra įgyvendinamos *ex post* vertinimo ataskaitoje pateiktos rekomendacijos.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant Įstatymo projektu siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios kitų galiojančių įstatymų nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, įstatymo projekto sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos

normas. Įstatymo projekte nepateikiama naujų sąvokų ir sąvokas įvardijančių terminų, todėl jis nevertintinas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.

Įstatymo projekte siūlomiems pakeitimams įgyvendinti reikės atitinkamai papildyti ar patikslinti:

Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 1R-289 „Dėl Lietuvos Respublikos mediacijos įstatymo įgyvendinimo“ patvirtintus:

- Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašo ir informacijos apie laikinai mediacijos paslaugas Lietuvos Respublikoje teikiančius asmenis sudarymo ir tvarkymo tvarkos aprašą;
- Mediatorių kvalifikacinio egzamino komisijos nuostatus;
- Mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašą;
- Mediatorių kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašą;
- Mediatorių veiklos vertinimo komisijos nuostatus.

Kadangi numatoma iš Tarnybos LMR perduoti Mediatorių sąrašo sudarymo ir tvarkymo bei mediatorių kvalifikacinio egzamino organizavimo funkcijas, už įrašymą į Mediatorių sąrašą ir mediatorių kvalifikacinio egzamino laikymą turės būti mokama LMR. Atsižvelgiant į tai, už šių veiksmų atlikimą turės būti panaikinta valstybės rinkliava, taigi turės būti keičiamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimas Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir Valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“, o Įstatymo projekte siūlomiems pakeitimams įgyvendinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministras turės patvirtinti apmokėjimo už įrašymą į Mediatorių sąrašą ir mediatorių kvalifikacinio egzamino laikymą tvarką.

Įstatymo projekte siūlomiems pakeitimams įgyvendinti reikės keisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimu Nr. 364 „Dėl Už antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir mediaciją mokamo užmokesčio dydžių nustatymo ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintas Už antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą ir mediaciją mokamo užmokesčio dydžių nustatymo ir mokėjimo taisykles.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministras taip pat turės nustatyti metinės mediatoriaus veiklos ataskaitos teikimo tvarką, patvirtinti naują personalinę mediatorių veiklos vertinimo komisijos sudėtį.

Įstatymo projekte siūlomiems pakeitimams įgyvendinti taip pat reikės keisti Teisinės pagalbos paslaugų informacinės sistemos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2018 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. 1R-124 „Dėl Teisinės pagalbos paslaugų informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

Teisėjų taryba turės pakeisti Mediatoriaus statuso suteikimo ir panaikinimo teisėjams bei teisėjų, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas, sąrašo sudarymo ir tvarkymo tvarkos aprašą, patvirtintą Teisėjų tarybos 2021 m. gruodžio 20 d. nutarimu Nr. 13P-159-(7.1.2.).

Taip pat prireikus bus keičiami ar priimami kiti Įstatymo projekto įgyvendinamieji teisės aktai.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Įstatymo projektui įgyvendinti bus reikalingos valstybės biudžeto lėšos, kadangi, kaip nurodyta šio aiškinamojo rašto 4 dalyje, Įstatymo projekto įgyvendinamuosiuose teisės aktuose bus siekiama iki 8 valandų didinti iš valstybės biudžeto lėšų apmokamas valandas, skirtas privalomajai mediacijai

vykdyti, bei TEISIS funkcionalumų įdiegimui, siekiant sudaryti galimybę LMR naudotis TEISIS sistema.

2024 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus nuostatomis dėl privalomajai mediacijai vykdyti skiriamų valandų, apmokamų iš valstybės biudžeto, didinimo, bus reikalingos papildomos valstybės biudžeto lėšos, tačiau tai bus įgyvendinta iš Tarnybai 2024 m. skirtų asignavimų. 2023 m. Tarnybai yra skirta 472 000 Eur, o 2024 m. skirta 516 000 Eur, taigi valandų skaičiaus padidėjimas bus padengiamas iš 2024 m. Tarnybai paskirtų asignavimų. Pažymėtina, kad įvertinus Tarnybos turimus statistinius duomenis, kurie rodo 25 proc. privalomųjų mediacijų skaičiaus augimą per 2023 m. pirmus tris ketvirčius ir planuojant atitinkamą privalomųjų mediacijų skaičių 2024 m. ir 2025 m., 2024 m. planuojama panaudoti 22 000 Eur valstybės biudžeto lėšų daugiau nei 2023 m. Tarnybai skirti asignavimai, o 2025 m. iš viso bus reikalinga 645 000 Eur valstybės biudžeto lėšų, t. y. bus reikalinga 129 000 Eur papildomų valstybės biudžeto lėšų lyginant su 2024 m. Tarnybai skirtais asignavimais.

TEISIS funkcionalumams įdiegti, kuriais būtų suteikiamos galimybės LMR vykdyti funkcijas per TEISIS, taip pat TEISIS įdiegiant papildomus funkcionalumus mediatorių metinių veiklos ataskaitų teikimui reikės valstybės biudžeto lėšų. Valstybės įmonės Registrų centro pateiktais duomenimis, preliminarai reikiamiems TEISIS pakeitimams reikės apie 100 000 Eur valstybės biudžeto lėšų. Šiuo metu yra identifikuojami ir su Registrų centru planuojami ir derinami konkretūs TEISIS pakeitimo darbai, kurie bus reikalingi įgyvendinant Įstatymo projektą, ir tikėtina, jog nurodyta reikalinga valstybės biudžeto lėšų suma gali būti mažesnė, kadangi dauguma TEISIS funkcionalumų, reikalingų Įstatymo projektu siūlomiems pakeitimams įgyvendinti, jau yra sukurti, tik, kaip minėta, bus reikalinga sudaryti galimybę nurodytais funkcionalumais naudotis naujam tvarkytojui – LMR. Pažymėtina, kad kai kurių Įstatymo projektu siūlomų pakeitimų praktiniam taikymui tam tikri TEISIS funkcionalumai bus reikalingi vėlesniame etape, todėl specializacijų klasifikatoriaus sukūrimo TEISIS darbai galės būti suplanuoti 2025 m.

Tačiau akcentuotina, kad ginčo šalims vis dažniau renkantis ginčus spręsti mediacijos būdu, taupomos tiek pačių šalių, tiek valstybės biudžeto lėšos, nes mediacijos procese radus abiem ginčo šalims priimtina sprendimą, nebelieka poreikio ginčus spręsti teisiniu keliu. Šiuo metu nėra galimybių pateikti konkrečių skaičių, kiek sutaupoma valstybės biudžeto lėšų, kai šalys kilusį ginčą spręsti renkasi mediacijos būdu, kadangi nėra nustatyta vidutinė civilinės bylos kaina valstybei. Sutariama, kad vidutinė civilinės bylos ar šeimos bylos kaina valstybei yra svarbus rodiklis, vertinant teisminių ir neteisminių ginčų sprendimo būdų veiksmingumą ir kitas teisėkūros iniciatyvas, tačiau teismų bendruomenė akcentuoja, jog bylos kainos skaičiavimo galimybės ir sistemos šiam tikslui sukūrimas glaudžiai susiję su kitais teismų sistemoje vykstančiais pokyčiais, t. y. optimalaus teisėjo darbo krūvio apskaičiavimo modelio sukūrimu, bylų sudėtingumo įvertinimo sistemos tobulinimu, teismų finansavimo modelio galimais pakeitimais. Teisėjų tarybos vertinimu, tik nustačius objektyvius kriterijais apibrėžtą optimalų teisėjo darbo krūvį, patikslinus bylų grupių kategorijų ir jų sudėtingumo balų sistemą, galėtų būti sprendžiama dėl bylos kainos valstybei skaičiavimo modelio sukūrimo.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai.

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc: „mediacija“, „mediatorių savivalda“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Rengiant Įstatymo projektą buvo bendradarbiaujama su Lietuvos mediatorių rūmais.